

Posebno pa je zanimiv herbarij neutrudljivega našega prirodopisca župnika S. Robiča, ki se ne peča samo s primeroma lahkimi javnocvetkami, temveč v prvi vrsti s tajnocvetkami. Njegova zbirka lišajev in mahov je pravi „unicum“ in želeti je prav iz srca, da bi mnogozaslužni mož objavil podrobnosti o lepi svoji zbirki — Župnik Fran Schaffer iz Grahovega pri Cirknici ima tudi lep herbarij, ki obseza kakih 3000 vrst; nabiral ga je deset let.

Konečno sklepa g. pisatelj svoj spis z fosilno floro kranjsko, o kateri imamo že tudi dokaj zanimivih del; vse nam našteva podrobno, tako da ima čitatelj, zanimajoč se za te okamenele ostanke pradobne, pred seboj popoln obris zgodovine nekdanje kranjske cvetane, kolikor nam je znana.

Prof. Viljem Voss si je s svojim spisom pridobil lepo zaslugo za našo botaniko. V prvi vrsti mu bode hvaležen začetnik, ki nahaja v njem takoj vse, kar bi si mogel drugače morebiti še le po dolgem trudu sestaviti in nabrati. Gotovo bi bilo hvaležno delo, ko bi se našel prelagatelj, ki bi nam te zanimive in koristne črtice o zgodovini kranjske flore podal v našem jeziku in v posebni knjižici. „Scientia amabilis“ ima pri nas toliko učencev, da bi se gotovo splačal trud

Š.

Kratke opazke. 1. „Sub rosa.“ — V „Lj. Zvonu“ II. 318 pripoveda J. Ž., da predstoječi latinski izrek, kateri pomenja skrivnost kakega poročila, izvira od zarotnikov J. E. Tattenbacha in drugih, ki so se shajali in tajno posvetovali leta 1670 v graščini v Račjem pri Mariboru v sobi, na katere stropu je bila naslikana velika roža. „Vsak sestanek se je naznanil s tem, da pridejo ‚sub rosa‘ vkupe, in kar se je v imenovani sobi ukrepalo, moralo je ostati skrivnost, ker je bilo povedano ‚sub rosa‘. In tako se je od latinsko govorečih zarotnikov zaplodil ta izrek med svet“. Tako J. Ž. — No J. Volčič v „Razlaganji kerš. katol. nauka“, VI. 200, govoreč o papeškem posvečevanju takoimenovane zlate rože piše: „Rimci so jo (rožo) neizrečeno visoko cenili; imeli so pregovor, ki se v latinščini rabi še zdaj, ‚sub rosa‘, ki je pomenjal molčanje; zato, ako je kdo kako skrivnost komu razodel, in je hotel, da je dalje ne pové in raznaša, rekel mu je: ‚sub rosa‘, to je: nobenemu tega povedati ne smeš. Od tod tudi navada, da se vidijo na nekaterih starih izpovednicah napravljene rože, kar pomenja, da je v izpovednici vse ‚sub rosa‘, to je ‚pod rožo‘ rečeno, in ostane skrivno in zakopano.“ — Ako je torej napominjani izrek v rečenem značenju rabil že davnim Rimljanom, tedaj bi bilo pač verjetneje, da je imenovani lastnik graščine v Račjem uprav v opomin tajnostij, v njegovi sobi se vršecil, dal na stropu naslikati znani simbol, in je tako izvor jedne stvari iz druge na onem zgodovinsko znamenitem kraji baš obraten. Tako pa smo tudi Slovenci izgubili slavo, da bi se izrek „sub rosa“ bil s slovenske zemlje razširil po svetu.

2. „Taterman“. — To besedo razlaga J. Ž. v „Lj. Zvonu“ II. 381, da pomenja navpično leseno cev pri živem studenci, s katerim izrazom se stvar zaznamuje v gorenji Kranjski, pa tudi v Koroški. To, pravi D. Trstenjak v „Novicah“ 1858. 102, spričuje, da je bil Taterman po véri starih Slovencev povodni duh. — A razven tega ima beseda „taterman“ še drug pomen. V Savinjski dolini namreč imenujejo „tatermana“ slamnatega moža v ptičje strašilo na njivi, in spominjam se, da sem ta izraz za isto značenje čital večkrat v spisih dra L. Gregorca. Dr. J. Pajek pa še v „Črticah iz duš. žitka štaj. Slovencev“ str. 233 pripoveda, da so mu pri Mariboru fantiči, „slamnatega dekleta“ v Dravo vrgši, vprašani odgovorili: „Tatermana smo v vodo vrgli, da bode led raztolkel.“ — e — o — a.

Preširen v Rusih. Urednik naš je prejel naslednji list:

Mnogospoštovani Gospodine i prijatelju!

Putujući prošle jeseni u društvu s Račkim iz Odeše preko Kijeva i Moske u naš Petrograd, upoznav sam se prvi put lično s davnim poznanikom po dopisivanju, s profesorom grčke literature na universitetu moskovskom, Fedorom Jevgenijevičem Koršom. To Vas dakako malo zanima, ali može biti neće Vam biti nemilo čuti, da on makar profesor grčke literature, ljubi i slovenske, medju njima osobito vaš slovenski jezik. Dapače nije to tek ljubav i simpatija filologa k jeziku, znamenitu svojom vanjštinom, zvucima i oblicima, nego još i više: simpatija k slovenskoj literaturi, koja se očituje u prijevodima slovenskih poezija na ruski jezik. On je meni na spomen ličnoga poznanstva poklonio nekoliko svojeručno ispisanih listića, na kojima su njegovi prijevodi 3—4 pjesmica iz Vašega neumrloga Preširna

Ako Vama ne zabranjuju, što bi lako bilo, možete si, ako Vas je volja, gdje god i raštampati evo jedan sonet za primjer.

Какъ вашихъ звѣздъ на темномъ кругозорѣ

О Діоскуры, жаждеть мореходъ,

Среди грозы, при плескѣ бурныхъ водъ,

Когда играеть вѣтеръ на просторѣ, —

За тѣмъ, что вы покажетесь — и вскорѣ

Долъ смирить свой бѣшенный народъ,

Разъяснится небесъ лазурный сводъ,

И смолкнуть вихри на затихшемъ морѣ.

Такъ точно звѣздъ избранницы свосй

Я страстно жду — нѣтъ! съ большею тоскою

Увидѣть жажду свѣтъ ея очей:

Когда они блистають предо мною,

Какъ ни кружить судьбы меня борей,

Яснѣть небо надъ моею ладьею.

Ostavljam Vama, da sudite, kako je prevodilac preveo dobro shvaćeni original — a Vi primite ovaj saopštaj kao izraz mojega poštovanja k Vašemu i Vaših sudrugova književnomu radu, koji i mene kad i kad, u rijedkim časovima odmora, daje obilatu nasladu.

Srdačan pozdrav sa dalekog sjevera šalje Vama i izručuje preko Vas drugima

Vaš i. t. d.

V. Jagić.

Od vsega srca smo hvaležni preučenemu g. akademiku, da tudi na daljnem severu pri vsem znanstvenem delovanju svojem ne zabi dragega Preširna našega; a hvala tudi g. prof. Koršu, čigar ruski prevod se tako lepo in tesno naslanja na slovenski izvirnik.

Kratke opazke. 3. „Ave Marija“. — O teh Kerčonovih „Šmarnicah“ za l. 1885. pravi se v „Lj. Zvonu“ V. 383 med ostalim: „V pisanem tem šopku se sem ter tja kot biseri lesketajo kitice domačih slovenskih Marijinih pesmic.“ — Žal, da to ni baš tako. Kitice, katere pisatelj omenjene knjižice mestoma vpleta med prozo, pač niso iz domačih pesmij slovenskih, nego prevedene so ponajveč iz nemških origi-

nalov, kakor je po takšnih spisih nemških sestavljena tudi vsa tvarina „Šmarnic“. V Slovencih se take pesmi Marijine ne pojó, vsaj kolikor je poročevalcu tega znano; in tudi ulomki one latinske „Stabat mater“ niso v prevodu sedaj pri nas navadnem. Dokaj lepših biserov je pisalcu téh „Šmarnic“ bilo na izbér v drugih res domačih Marijinih pesmih slovenskih, kakor starejših tako novejših, ter národu znanih, ali pa tudi n. pr. v „Ceciliji, cerkveni pesmarici“ II. 225—315 str. Marijine pesmi, katere so največ poslovenjene po latinskih himnah in se tudi že mnogo pojó pri raznih cerkvenih slovesnostih in pobožnostih med slovenskim ljudstvom. Tako bi ona razmišljanja o „Češčeni Mariji“ pač gotovo bila še bolj „polna življenja“, ker bi bila vzeta bolj iz domačega, za katero so itak namenjena. — Razven tega pa se mora vendar še omenjati, da je tudi jezik v tem „šmarničnem opravilu“ le preveč napojen z nemškim duhom, ter že ves zlog ovaja tuje uzore, dasi delo ni uprav prevod. Enklitika na začetku, glagol na konci odvisnega stavka brez poudarka, dovršni glagoli namesto nedovršnih, mnogo pretrgavane perijode z raznimi medstavki . . . to so še zmerom navadne napake v spisih mnogih pisateljev naših, a zlasti duhovenskih!

4. „Catechismus sdveima islagama“. — Govoreč v „Lj. Zvonu“ III. 478/9 o Pr. Trubarja knjigi „Catechismus“ itd. iz leta 1575 trdi se, da „te knjige Trubarjeve do zdaj ni omenjala še nobena biblijografija in da sploh nihče ni znal zánjo“. . . . Na str. 606/7 je ta trditev M. Malovrha nekoliko bolj pojasnjena in deloma že popravljena, rekoč, da so té „do zdaj neznane“ knjige Trubarjeve našli po jeden izvod dr. Krek v Gradci vsaj 1881, dr. Elze v Londonu 1881 in prof. Milčetić v Primorji 1882. l. — K temu bodi mi dovoljen tu še jeden dodatek. Da imenovane Trubarjeve knjige do leta 1883. ni omenjala še nobena biblijografija, to ni povse istina. Prof. Sime Ljubić v svoji knjigi „Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske“ knj. II. na Rieki 1869 navaja na str. 551 med Trubarjevimi deli pod o) uprav isto knjigo s popolnim slovenskim naslovom baš tako, kakor „Lj. Zvon l. c. (razven latinskega in nemškega dostavka in z nekaj različnimi črkami), pa pristavlja opazko: „Za kratkim predgovorom nalazi se pismo Truberovo na Fr. Gjur. von Rein, u kom mu veli, da mu je u jeseni proš. god. poslal: „Ein neuen Jesuitischen Catechismus in Windischer Sprach gedruckt, also intitult: (kakor v Lj. Zvonu 479); te kori Jezuvite, što djecu svojimi nauci zavadjaju; što nastoje, da se u Rimu podigne škola za sve narodnosti; što uče i pišu slovenski itd. Podpis ovako glasi: „Geschriben zu Derendingen an S. Primi und Feliciani tag im 1575 Jar. Primus Truber Pfarher daselbst.“ S ove knjige jasno je, da su Jezuvite i prije g. 1595, naime kad su u Sloveniju uvedeni, pisali i tiskali diela u slovenskom jeziku. Istisak u knjižnici Gimnazije riečke XX. J. 21“. Tako Ljubić l. 1869, kateri je torej za to preimenitno knjigo slovensko védel prej, nego g. prof. Krek, vsaj objavil jo je prej dvanajst let. Iz iste biblijografije pa se je moglo seznati tudi o prvem (do sedaj znanem) katoliškem pisatelji slovenskem, jezuvitu Leonardu Pahenekarji, in njegovem „Compendium Catechismi Catholici in Sclauonica lingua“ tiskanem v Gradci l. 1574, ker namreč Ljubić istotam podaje po Trubarji tudi té knjige naslov. Razven tega še Ljubić l. c. str. 552 pod črto opazuje: „Vjerojatno, da je bio plod jezuvitskoga pera i ona pogrдна pjesma proti Juri Kobili (t. j. Gjorgju Juričiću V. Metelko XX) naperena.“ — Zanimivo bi bilo le še zvédeti, ali je Milčetić, „putujući po primorskih stranah“ (v Lj. Zvonu 606), našel isti primerek Trubarjevoga „Katekizma z dvema izlagama“, kateri citira Ljubić, torej na Reki, ali kje drugje v „Primorji“?

—e—o—a.

plemenita — pač iz zavesti, kolikega pomena je postala v najnovejši dobi. Ker je ona mlada veda, v najlepšem cvetu, ustvaril ji je umetnik tudi izmed vseh najbolj mladosten, najbolj cvetoč obraz. V jedni roki zapazujemo šopek cvetic, v drugi pa palmovo vejico in knjigo prirodopisno. Krog nje leta genij, držeč blesteč demant, in frfotajo pisani metulji; ti značijo tretjo stroko prirodopisja, živalstvo, v tem, ko cvetke in demant spominjajo na rastlinstvo in rudništvo. — Toliko o predmetu samem. O izpeljavi omenjamo, da se nam podobe takoj prikupujejo vsled idealnega vznesa in globoko premišljene sestave. Slikane v préprosti, široki manéri, v modernem, realističnem tónu, kažejo nam, da umetnik ni zastoj bival v središču novega slikarstva, v Parizu. Pri jedni sami sliki, pri „Starinstvu“ opazujemo spomine na dunajske šole, a tudi na nji je genij pravo moderno, živo dete, morebiti najlepši izmed vseh. Risarija nagot je izdelana s posebno skrbjo in ljubeznijo, silhueta pri vseh izborna pogojena. Barve nam svedočijo povse modernega kolorista: žive so in naturalistične ter gledalca ogrevajoče.

Slike našega umetnika bodo vsekako jedna najlepših krasov novega muzeja, jedna prvih znamenitostij lepe stavbe. Gotovo bodo ugodno vplivale na umetniški razvoj rojakov slovenskih ter jim kazale, kaj je prva umetnost.

Razven teh slik je prevzel gosp. Jurij Šubic še izpeljavo nekaterih drugih del v novem poslopji. V vestibulu je začel koncem meseca slikati na strop portrète štirih več ali menj zaslužnih mož za ustanovitev deželne zbirke: Zoisa, Vodnika, Valvazorja in Herbersteina. Obdajale bodo véliko stropno sliko, katero izdeluje brat njegov Janez, ki ima bajè delo tudi skoraj dovršeno.

„Verein der Slavisten“ pod zavetništvom g. dvorskega svetovalca in profesorja dr. Fr. viteza Miklošiča se je osnoval na vseučilišču dunajskem. Društvo ima namen združevati in v znanstvenem izobraževanju pospeševati vse dijake, ki studirajo slavistiko na Dunaji. V večernih shodih bodo člani tolmačili starejše slovanske književne spomenike ali se vadili novejših jezikov slovanskih, beroči in razlagajoči razne proizvode novejših literatur slovanskih. Društvo si osnuje tudi svojo knjižnico ter preskrbi raznovrstnih znanstvenih časopisov. Pravi člani društvu morejo biti samó vseučiliški dunajski, ki se uče slavistike; izredni člani pa morejo postati sploh vseučiliški dijaki. Podpornik je vsak, kdor plača na leto po 5 gld. v društvene namene. „Verein der Slavisten“ ima lep namen. Bog daj, da bi ga dosegel!

Kratke opazke. 5. „Pastirski list.“ — V poročilu o cerkveni književnosti slovenski v „Lj. Zvonu“ V. 383 navaja se med drugimi spisi tudi neki „Pastirski list Jakoba Maksimilijana, knezoškofa lavantinskega, kakor „Slovenec“ poroča, o prostozidarjih.“ — To je pomota. Lavantski knezoškof je pač, kakor tudi drugi škofi, zaukazal s kratkim predložnim poročilom nemškimi z dné 26. jan. 1885 v cerkvi čitati „Okrožnico Njih Svetosti papeža Leona XIII. o družbi framasonski“, a sám ni izdal nikakega pastirskega lista o prostozidarjih, torej tudi slovenskega ne. — Nego postni pastirski list za 1885 lavantskega knezoškofa, kateri bi se moral tu napomeniti, ima za tvarino peto prošnjo Očenaša z navadnim postnim naročilom. — Omenjajoč istotam „pastirski list knezoškofa lavantinskega o Ciril-Metodovi svečanosti“ pravi „Lj. Zvon“, da „odreduje po poročilu (menda zopet „Slovenčevem“) potrebno za dotične dneve.“ No razven té odredbe je v tem listu z dné 22. marc. 1885. 4°. 3 str. tudi kratek govor o življenji in še krajši o zaslugah ss. apostolov slovanskih, o katerih se med ostalim nahaja stavek: „Vsaj ga ni, ki bi dvomil, da sta onadva (Ciril in Metod) vtemeljila křiščansko prosveto in omiko med Slovem.“ Pripaziti pa nam je o tem pastirskem listu knezoškofa Jakoba Maksimilijana, da je še v originalu tudi dotično papeževo breve o praznovanju Metodove tisočletnice v lavantski škofiji pridejano pač nemškemu tekstu, a slovenskemu — ne

e-o-a.